

Mari Holopainen vihr ym.

Kirjallinen kysymys salaisten tiedonhankintakeinojen käytöstä

Eduskunnan puhemiehelle

Helsingin Sanomat uutisoi 11.6.2026, että Sisä-Suomen poliisi on hakenut ja saanut Pirkanmaan käräjäoikeudelta luvan kohdistaa televalvontaa kansalaisaktivismiin osallistuneen henkilön alakouluikäisen lapsen puhelimeen. Tapaus on poikkeuksellinen ja herättää vakavia kysymyksiä siitä, millä perusteilla ja kuinka laajalle salaisia tiedonhankintakeinoja Suomessa kohdennetaan, kun valvonnan piiriin päätyy henkilöitä, joita ei itseään epäillä mistään rikoksesta ja jotka ovat lapsia.

Perustuslain 10 §:ssä turvataan jokaisen yksityiselämä ja luottamuksellisen viestin salaisuus. Luottamuksellisen viestinnän suoja kuuluu täysimääräisesti myös alaikäisille. Lisäksi YK:n lapsen oikeuksien sopimus, joka on Suomessa laintasoisena voimassa, edellyttää, että lapsen etu otetaan ensisijaisesti huomioon kaikessa viranomaistoiminnassa ja että lapsen yksityisyyteen ei puututa mielivaltaisesti. Salaiset tiedonhankintakeinot, kuten televalvonta, merkitsevät syvälle käyvää puuttumista näihin perusoikeuksiin. Siksi niiden käytön on aina oltava välttämätöntä ja oikeasuhtaista, ja kynnyksen niiden kohdistamiselle lapseen tulee olla erityisen korkea.

Tapaus ei ole yksittäinen. Helsingin Sanomien aiemman selvityksen (2.8.2025) mukaan poliisi antoi käräjäoikeudelle harhaanjohtavaa ja liioittelevaa tietoa hakiessaan lupaa neljän ympäristöaktivistin televalvontaan Jyväskylän MM-rallin yhteydessä kesällä 2024. Hakemuksessa epäilyä törkeästä vahingonteosta perusteltiin edellisvuoden mielenosoituksilla mainitsematta, että poliisi oli itse arvioinut tuolloisen toiminnan korkeintaan järjestysrikkomukseksi ja päättänyt tutkinnan. Yhdessä nämä tapaukset viittaavat huolestuttavaan kehityskulkuun, jossa rauhanomaiseen kansalaistoimintaan osallistuvia ja jopa heidän läheisiään asetetaan salaisen valvonnan kohteeksi kevein tai kyseenalaisin perustein.

Salaisten pakkokeinojen ja salaisten tiedonhankintakeinojen luonteeseen kuuluu, että niiden kohteen ei ole mahdollista osallistua asian käsittelyyn lupaa käsiteltäessä. Tuomioistuimen ennakkollinen kontrolli toimii käytännössä pitkälti poliisin hakemuksessaan esittämien tietojen varassa. Mikäli hakemuksen tiedot ovat harhaanjohtavia, voi oikeusturvajärjestelmä pettää juuri siinä kohdassa, jossa sen merkitys on suurin.

Kokoontumisvapaus, yhdistymisvapaus ja sananvapaus ovat demokraattisen oikeusvaltion kulmakiviä. Mielenosoittaminen ja kansalaisaktivismi ovat näiden perusoikeuksien suojaamaa toimintaa. Kun valvontavaltuuksia kohdistetaan yhteiskunnalliseen toimintaan osallistuviin ja heidän perheenjäseniinsä, syntyy niin sanottu pelotevaikutus: ihmiset alkavat varoa

Kirjallinen kysymys KK 282/2026 vp

perusoikeuksiensa käyttämistä valvonnan pelossa. Tällainen kehitys rapauttaa kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytyksiä ja luottamusta viranomaisiin.

Lapsen joutuminen viranomaisvalvonnan kohteeksi vanhempansa yhteiskunnallisen toiminnan vuoksi on erityisen vakavaa. Lapsi ei voi vaikuttaa vanhempansa toimintaan, eikä häntä tule käyttää välineenä tiedonhankinnassa. On myös selvitettävä, miten tällaisissa tilanteissa varmistetaan lainsäädännön edellyttämä ilmoitus valvonnan kohteelle jälkikäteen ja miten alaikäisen kohdalla huolehditaan oikeusturvan toteutumisesta.

Perustuslakivaliokunta on myös lausunnoissaan (mm. PeVL 98 ja 99/2022) korostanut pakkokeinojen ja poliisin toimivaltuuksien lisäämisen edellyttävän kokonaisarvioinnin tarvetta. Perustuslakivaliokunnan mukaan pakkokeinojen ja toimintavaltuuksien kehitykselle on ominaista, että muutoksia tehdään vähitellen, mutta vähäisetkin muutokset voivat kokonaisarvostelussa vaarantaa perusoikeudet kohtuuttomasti. Tällä hallituskaudella viranomaisten toimintavaltuuksia on laajennettu useilla itsenäisillä esityksillä ilman kattavaa kokonaisarviota tehtyjen muutosten vaikutuksista yksityisyydensuojaan ja muihin perusoikeuksiin.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Miten hallitus varmistaa, että salaisia tiedonhankintakeinoja ei kohdisteta perusoikeuksien suojaamaan rauhanomaiseen kansalaistoimintaan osallistuviin tai heidän läheisiinsä ilman painavia, todennettuja ja oikeasuhtaisia perusteita,

millä toimin hallitus turvaa alaikäisten erityisen suojan ja lapsen edun ensisijaisuuden salaisten pakkokeinojen ja tiedonhankintakeinojen lupaharkinnassa ja käytössä,

aikooko hallitus käynnistää perustuslakivaliokunnan lausunnoissa vaaditun kattavan selvityksen, ja

miten hallitus parantaa salaisten tiedonhankintakeinojen käyttöä koskevan tiedon avoimuutta ja raportointia siten, että valtuuksien käytön lainmukaisuutta ja oikeasuhtaisuutta voidaan arvioida luotettavasti?

Helsingissä 23.6.2026

Mari Holopainen vihr
Inka Hopsu vihr
Oras Tynkkynen vihr